

Vlaams
Parlement

vergadering **C91**
zittingsjaar 2018-2019

Woordelijk Verslag

Commissievergadering

Commissie voor Onderwijs

van 31 januari 2019

INHOUD

VRAAG OM UITLEG van Caroline Gennez aan Hilde Crevits, Viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, over betaalbaar lesmateriaal – 590 (2018-2019)	3
VRAAG OM UITLEG van Ingeborg De Meulemeester aan Hilde Crevits, Viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, over het aantal zittenblijvers in het secundair en lager onderwijs – 591 (2018-2019)	7
VRAAG OM UITLEG van Caroline Gennez aan Hilde Crevits, Viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, over de memorandums van het Gemeenschapsonderwijs (GO!) en het Katholiek Onderwijs – 613 (2018-2019)	
VRAAG OM UITLEG van Jo De Ro aan Hilde Crevits, Viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, over het memorandum van Katholiek Onderwijs Vlaanderen – 614 (2018-2019)	13
VRAAG OM UITLEG van Paul Cordy aan Hilde Crevits, Viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, over de aanbevelingen van het OESO-rapport 'Skills Strategy' – 621 (2018-2019)	19

VRAAG OM UITLEG van Caroline Gennez aan Hilde Crevits, Viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, over betaalbaar lesmateriaal – 590 (2018-2019)

Voorzitter: de heer Jan Durnez

De voorzitter: Mevrouw Gennez heeft het woord.

Caroline Gennez (sp.a): Voorzitter, mijn laatste gedicht van Herman De Coninck voor vandaag heet 'Verlanglijstje'.

*Geef me Nescio en Tsjechov, oude boeken.
Geef me na mijn zoveelste kale reis
iemand die mij twee haren uittrekt
en glimlachend zegt: je wordt grijs.
Geef mij alles en zeg: het is niets.*

*Geef me niets en zeg: dat is alles.
Geef me mijzelf, geef me jou.
Ik heb gezocht naar wist ik maar wat.
Geef me nu eindelijk
wat ik altijd al had.*

Nu gaan we naar de feitelijke betaalbaarheid van lesmateriaal in onze scholen. Dat staat ver van de poëtische werkelijkheid, maar het staat dicht bij het echte en het zware leven.

Nog niet zo lang geleden, aan het begin van het nieuwe jaar, was er een getuigenis in de vorm van een nieuwjaarsbrief van heel wat mensen uit de Verenigingen waar armen het woord nemen. Zij kaartten een zeer specifiek probleem aan van armoede op school, meer bepaald de betaalbaarheid van het lesmateriaal. Heel specifiek ging het over de aanwezigheid of beschikbaarheid van schoolboeken voor alle kinderen. Ook vandaag nog, minister, zitten er kinderen op onze scholen, toch een aantal maanden na de start van het schooljaar, zonder schoolboeken. Dat gaat voornamelijk om kinderen die in armoede opgroeien.

Scholen doen een beroep op externe boekenfirma's en spelen het boekenlijstje rechtstreeks door naar de ouders. Ze trekken zich zo eigenlijk terug uit de driehoeksrelatie school-ouders-firma. Dat wordt een tweezijdige relatie, waarbij de ouders met hun lijstje rechtstreeks bij de boekenfirma hun bestelling moeten doen voor de aanschaf van de schoolboeken voor hun kind voor dat schooljaar.

De uitgeverijen geven aan dat ze bereid zijn om met afbetalingsplannen te werken, maar die plannen zijn helemaal niet soepel. Ze worden ook vaak niet toegestaan. En als ze worden toegestaan, is de gesplitste factuur bij momenten nog altijd te duur voor sommige ouders die het moeilijk hebben om de eindjes aan elkaar te knopen.

Het is een heel specifieke en schrijnende problematiek, kinderen zonder schoolboeken die toch examens moeten afleggen en die toch verwacht worden huiswerk te maken enzovoort. Het lijkt meer en meer het geval te zijn, ook waar de school zich uit de relatie met de uitgevers en de ouders terugtrekt.

Minister, bent u op de hoogte van het feit dat kinderen vaker zonder schoolboeken op de schoolbanken zitten? Een firmanaam die vaak terugkomt, is die van de firma Iddink. Bent u op de hoogte van hoe die firma optreedt in ons Vlaamse onderwijs? Welke taken voeren zij uit in opdracht van bepaalde scholen?

Bent u het ermee eens dat de problematiek van kinderen zonder schoolboeken zo snel mogelijk uit de wereld moet worden geholpen?

Bent u, als een van de mogelijke oplossingen, het idee genegen om de school via groepsaankopen te verplichten tot de aanschaf van schoolboeken, waarna die kunnen worden uitgeleend aan de leerlingen of via een huursysteem ter beschikking kunnen worden gesteld?

De voorzitter: Minister Crevits heeft het woord.

Minister Hilde Crevits: Een evergreengedichtje van Toon Hermans:

"Wat wil je worden?"

Vroeg de juf.

Het was in de derde klas.

Ik keek haar aan

en wist het niet.

Ik dacht dat ik al iets was.

Collega's, de werking van de externe boekenfondsen is mij voldoende bekend. Zij verkopen, of verhuren soms, schoolboeken aan leerlingen. De tussenkomst van de school is in vergelijking tot wat vroeger gebruikelijk was, inderdaad in veel gevallen gewijzigd. De school bepaalt uiteraard nog altijd welke boeken op de boekenlijst komen, maar de concrete verdere afhandeling verloopt vervolgens rechtstreeks tussen de distributeur en het betrokken gezin. In veel gevallen worden boeken via de post zelfs rechtstreeks bij het betrokken gezin thuis afgeleverd.

Ik begrijp dat scholen op die manier enige lastenverlaging ervaren, maar uiteraard mag dat niet ten koste gaan van de leerlingen zelf. Leerlingen horen het schooljaar te kunnen starten in de beste omstandigheden en dus in het bezit zijnde van de noodzakelijke schoolboeken of het nodige lesmateriaal.

Ik vind het dan ook heel belangrijk dat scholen hun pedagogische verantwoordelijkheid ter zake absoluut blijven opnemen. Er zijn ook concrete tussenoplossingen denkbaar, bijvoorbeeld tijdelijk werken met kopieën of het inschakelen van reservehandboeken. En zoals jullie weten, loopt op mijn initiatief sinds twee schooljaren het STOS-project (Samen Tegen Onbetaalde Schoolfacturen), waarbij scholen in het secundair onderwijs zich op vrijwillige basis laten begeleiden inzake armoede, armoedebelidsmaatregelen, kostenbewust onderwijs en aanpak van onbetaalde schoolfacturen. In opvolging van een eerste tussentijdse STOS-evaluatie over de leermiddelen, meer bepaald omtrent de huur of verkoop van leerboeken en het al of niet werken met invulboeken, loopt er overleg met de onderwijsverstrekkers. Ze kennen en erkennen de problematiek, maar wijzen ook terecht op de autonomie van de lokale scholen.

Samenwerken met externe boekenfondsen vraagt altijd voldoende monitoring en opvolging binnen de school, met daarbij het voorzien in een terugvaloptie voor leerlingen die het financieel moeilijk hebben. Dat kan bijvoorbeeld door het organiseren van beurzen van tweedehandsboeken. Er zijn ook scholen die werken met een uitleendienst, en dat werkt ook bijzonder goed.

Geactualiseerde gegevens, onder andere over het gebruik, maar ook over onvoldoende gebruik van leerboeken, worden bij elkaar gebracht. Het is nu een zeer goed moment, naar aanleiding van de introductie van de aangepaste leerplannen en leerboeken in het kader van de nieuwe eindtermen. U weet dat we daarmee een nieuwe start kunnen maken in het eerste secundair.

Het is ook heel erg nodig dat ouders tijdig en correct op de hoogte worden gebracht van de te verwachten schoolkosten en de afbetalingsmogelijkheden. Ik heb al vaker

een pleidooi gehouden om systematisch gespreide betalingen mogelijk te maken. Dat is heel democratisch en het zorgt ervoor dat ouders die hun betalingen liever spreiden, zich niet verveeld moeten voelen of dat niet speciaal aan de school moeten gaan vragen. Daarom is decretaal bepaald dat scholen de bijdrageregeling en de mogelijke afwijkingen ervan moeten opnemen in hun school- of centrumreglement. Transparantie, communicatie en dialoog met ouders en leerlingen vormen cruciale sleutelbegrippen bij de uitvoering van een kostenbeheersend beleid op school.

Scholen laten zich moeilijk onderling vergelijken. Ze kennen doorgaans elk een eigen manier van werken, gegroeid uit de eigen geschiedenis. Het idee van groeps-aankopen inzake leerboeken of ander didactisch materiaal is niet nieuw. Ik verwijs nog eens naar de boekenfondsen in bepaalde scholen, waarbij leerboeken collectief aangekocht worden en vervolgens te huur of in doorverkoop aan de leerlingen aangeboden worden. Het is echt van belang dat scholen daar, rekening houdend met de verplichtingen die ze hebben, op een pedagogisch verantwoorde, maar vooral zorgvuldige manier mee omgaan.

De voorzitter: Mevrouw Gennez heeft het woord.

Caroline Gennez (sp.a): Minister, u erkent het probleem, maar u hebt niet op alle vragen geantwoord. Misschien kunt u in uw volgende repliek antwoorden op de vraag over de firma Iddink.

U erkent het probleem, maar we blijven een beetje steken in het erkennen van het probleem. Ik vind de urgentie voldoende groot. We zijn bijna februari en er zitten kinderen op onze Vlaamse schoolbanken die sinds september les volgen, maar nog altijd niet over het lesmateriaal beschikken dat nodig is om die eindtermen te bereiken. We moeten afstappen van die vrijblijvendheid. De sensibilisering is uittentreuren gebeurd, maar we zien eigenlijk geen verbetering in het gedrag.

Elk kind dat zonder boeken op school zit, is er een te veel. We moeten iets dwingender kunnen optreden ten aanzien van de scholen die dat laten passeren. Ik vind het de opdracht van een school om zo nodig te bemiddelen als er betalingsproblemen zijn bij ouders. Dat gebeurt nu niet. Doordat men het heel gemakkelijk uitbesteedt, zie je dat scholen zich een beetje van hun verantwoordelijkheid ontdoen. Het ultieme en enige slachtoffer is uiteindelijk de jongere in de klas.

We hebben in het secundair onderwijs voorlopig nog geen maximumfactuur, waardoor de kosten voor hand- en werkboeken bijna volledig ten laste van de ouders vallen. Nochtans staat in artikel 37 van onze Codex Secundair Onderwijs dat er jaarlijks een forfaitair werkingsbudget verleend wordt om de kosten te dekken die verbonden zijn aan de werking en de uitrusting van de school, aan het kosteloos verstrekken van leerboeken en schoolbehoeften aan de leerplichtige leerlingen en aan de uitgaven voor de financiering van de investeringen.

Ik weet dat volgens een arrest van het Grondwettelijk Hof uit 1992, kosteloze toegang momenteel geen recht op volledige kosteloosheid van het secundair onderwijs inhoudt. Maar in de feiten zien we dat scholen daardoor de volledige factuur van de hand- en werkboeken doorschuiven naar de ouders. In een aantal gevallen, niet het minst bij mensen in armoede of eenoudergezinnen, zorgt dat voor echte problemen. Ik denk dat u echt een initiatief moet nemen dat iets dwingender is dan het probleem erkennen, transparantie vragen en het STOS-project ondersteunen. Dat doen wij allemaal ook, maar ik denk dat er iets meer urgentie en iets meer doortastendheid nodig is ten aanzien van de scholen.

De voorzitter: Mevrouw De Meulemeester heeft het woord.

Ingeborg De Meulemeester (N-VA): Mevrouw Gennez, u zegt dat scholen niet genoeg verantwoordelijkheid dragen. Daar wil ik u toch even in tegenspreken. Ik

denk dat scholen hier zeer alert over zijn, verantwoordelijkheid dragen en ook trachten om, inderdaad via boekenfondsen, die leerlingen die het wat moeilijker hebben, toch te helpen.

Het monitoren van de armoedecijfers in ons onderwijs blijft uiteraard zeer belangrijk, alsook de transparantie voor ouders en leerlingen van de studiekosten. Het blijft belangrijk dat zowel ouders als leerlingen op voorhand weten hoeveel een schooljaar zal kosten, zodat ze ten eerste niet voor onnodige verrassingen komen te staan, maar ten tweede eventueel ook aan gespreide betalingen kunnen doen.

De studiekostenmonitor, het instrument dat de studiekosten op de verschillende onderwijsniveaus in kaart moet brengen, zou ons heel wat inzichten moeten gaan geven. We kijken uit naar de oplevering van die resultaten. Minister, beschikt u al over resultaten van de studiekostenmonitor? Kunt u ons daar al iets over meedelen?

De voorzitter: Minister Crevits heeft het woord.

Minister Hilde Crevits: Mevrouw De Meulemeester, ik dank u voor uw aanvullende opmerkingen. Ik was van plan om iets dergelijks te antwoorden aan mevrouw Gennez in verband met haar eerste opmerking.

U zegt dat het niet echt beter wordt, mevrouw Gennez. Het aantal scholen dat nu in de tweede fase zit van Samen Tegen Onbetaalde Schoolfacturen, stijgt exponentieel. Er zijn meer kandidaten dan scholen die we kunnen begeleiden. Je voelt ook dat er echt veel interesse is bij scholen om zich te laten begeleiden. Ik denk dus echt, zoals mevrouw De Meulemeester zegt, dat dit niet iets is dat zomaar opgelegd wordt aan kinderen. Ik ben het ermee eens dat er nog problematische situaties zijn, maar het gaat niet alleen over schoolboeken, mevrouw Gennez. Het gaat ook over materieel dat moet aangekocht worden in beroepsrichtingen, en zo meer. Ik ben blij te zien dat men ook daar steeds vaker op huursystemen overstapt, op bruikleen, op tweedehandsmateriaal dat even goed is als eerstehandsmateriaal. Dat lukt dus wel.

We zien ook dat er binnen STOS zeer veel goede praktijken uitgewisseld worden en dat scholen soms verbaasd zijn over de sprongen voorwaarts die ze kunnen maken met kleine stappen. Ik vind dat ook goed.

Zijn we er al helemaal? Neen, maar we hebben in het regeerakkoord gezegd dat we vertrouwen willen geven aan scholen. Ik heb dan ook geen zin om alsmäär nieuwe regels op te leggen. Ik vind het wel van belang dat ouders op voorhand weten wat de vermoedelijke kostprijs is, zodat je niet halverwege het jaar met onverwachte rekeningen geconfronteerd wordt. Dat mag ook niet, het is decretaal verboden. Dus als u daar voorbeelden van hebt, collega Gennez, mag u mij die altijd bezorgen. Ik zal mijn administratie daar ook werk van laten maken.

De regels zijn decretaal bepaald en zijn er niet voor niets. Ik zou het echt niet oké vinden indien dat nu nog schering en inslag zou zijn. Bezorg mij die voorbeelden dus, want het kan absoluut niet.

U kent mijn zorg wat betreft de studiekostenmonitor. Ik heb er nog geen resultaten van, want anders had ik ze u al lang meegedeeld. Ik zal zeer gelukkig zijn wanneer de resultaten er zijn.

U weet wat de problemen waren. De onderzoekers die de studie uitvoerden, hadden onvoldoende respons gekregen op hun vraag en verwachtten dat hun studie daarom niet gevalideerd zou worden. Daardoor moeten we dus wat langer wachten. Ik vind dat ook heel spijtig. Maar het is wat het is – en dat is ook een gedichtje.

Caroline Gennez (sp.a): Gelukkig is het geen schering en inslag. Gelukkig zijn de meeste ouders in staat om de schoolboeken van de kinderen te betalen, minister.

Maar er zijn toch een aantal getuigenissen. Ik zal ze u met naam en toenaam van de school bezorgen. Ik geef het concrete voorbeeld van de moeder van Nina. Zij geeft aan: "Vroeger konden wij de boeken aankopen op school en in kleine schijven terugbetalen. Maar nu werkt onze school met externe firma's. Je kunt geen boeken bestellen tot alle openstaande bedragen betaald zijn." Ze is moeder van vier en haar jongste dochter zit nu, in januari, nog steeds zonder boeken in de klas.

Hoe is dat concreet gegaan? Vorig schooljaar kon de moeder voor de drie andere kinderen het volledige bedrag niet betalen. Ze had aangegeven dat ze in drie delen wilde afbetalen. Maar met twee kinderen in het middelbaar onderwijs in die betrokken school, waren dat nog steeds te grote bedragen voor haar. Een deel van het bedrag van het vorige schooljaar was nog niet betaald toen ze de boeken voor dit schooljaar moest bestellen. En dus heeft ze zelfs niet kunnen bestellen. Het vorige bedrag moest worden aangezuiverd. Maar vermits die boeken niet tijdig besteld zijn, kunnen ze nu ook niet meer worden geleverd. Dat is een hele stroom aan problemen, waardoor de moeder en haar kinderen nu voor het blok zitten.

Ze geeft aan dat de situatie zeer precair is en dat die externe boekenfirma's de regels van goed fatsoen niet kennen. Ze zou af willen van de praktijk van het innen van schulden via incassobureaus bij onbetaalde facturen. Ze getuigt zelf heel oprecht: "Ik zou echt willen dat er systemen bestaan waarbij ook onze school opnieuw zelf de boeken aankoopt via die website, zodat ik aan de school kan terugbetalen in stukjes die voor mij wél haalbaar zijn. Nog liever zou ik natuurlijk hebben dat ik de boeken kan kopen of huren bij de school en dat ik ervoor zou kunnen zorgen dat mijn kinderen aan het begin van het schooljaar die boeken hebben."

Minister, wij kondigen graag een initiatief aan, om naar meer regulering van die boekenmarkt te gaan en die transparantie maximaal te herstellen. Verder willen we dat verbod op incassobureaus op scholen in de aandacht brengen.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Ingeborg De Meulemeester aan Hilde Crevits, Viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, over het aantal zittenblijvers in het secundair en lager onderwijs – 591 (2018-2019)

Voorzitter: de heer Jan Durnez

De voorzitter: Mevrouw De Meulemeester heeft het woord.

Ingeborg De Meulemeester (N-VA): Voorzitter, minister, op mijn beurt wil ik op deze Gedichtendag, die in het teken staat van vrijheid, een gedicht voorlezen. Het is een gedicht van André Sollie, een Vlaamse auteur van kinder- en jeugdboeken en dichtbundels. Het is een eenvoudig gedicht, met een duidelijke boodschap: ieder vogeltje zingt zoals het gebekt is. Dat thema is ook van toepassing in dit parlement.

Lied.

*Elke vogel zingt zijn lied.
Hoog of laag,
dat dondert niet.*

*Kater, koetje, geitje....
Drie ganzen op een rijtje.
Mauw en muu en mekker.
van gak, gak, gak tot gekker.*

*Ieder spreekt zijn eigen taal.
Zwart of wit,
meneer of meisje.
Altijd weer een ander wijsje
en een heel ander verhaal.*

*Dus praat en zing en dans en fluit
zoals je bent. En wees niet bang,
maar spreek vrijuit.*

En dan kom ik tot mijn vraag. Ze gaat over het feit dat we geen daling meer vaststellen in het aantal leerlingen dat blijft zitten in het secundair onderwijs. Ook in het lager onderwijs stopt de daling voor het eerst in jaren. In 2016-2017 bleef 4,1 procent van de leerlingen zitten in het secundair onderwijs. Het vorige schooljaar 2017-2018 ging het om 4,2 procent. Concreet gaat het om 684 extra zittenblijvers in het secundair onderwijs. In het lager onderwijs viel ook een stijging met 0,1 procentpunt te noteren vorig schooljaar, of 277 extra zittenblijvers.

We moeten de cijfers enigszins nuanceren. Voor het schooljaar 2017-2018 gaat het om 961 extra leerlingen die bleven zitten, op een totaal van 813.078 ingeschreven leerlingen in de Vlaamse basis- en secundaire scholen. Het totaal aantal ingeschreven leerlingen steeg ook het laatste jaar. Hoewel het echter niet om enorme stijgingen gaat, is het wel opvallend dat de jarenlange daling zich niet meer voortzet.

Het is een pluspunt en een meerwaarde dat onderwijsdata via Dataloep worden opengesteld voor publiek gebruik, zeker in de strijd tegen vroegtijdig schoolverlaten en spijbelen.

Minister, waaraan is het te wijten dat de jarenlange daling in het aantal leerlingen dat blijft zitten, zich niet doorzet?

In de overgang van de tweede graad naar de derde graad secundair onderwijs zien we meer zittenblijvers. Welke verklaring kan u daarvoor geven?

Op 1 juni 2018 heeft de Vlaamse Regering haar definitieve goedkeuring gegeven aan het uitvoeringsbesluit dat de modernisering van het secundair onderwijs regelt. Dat besluit bevat maatregelen om zittenblijven in alle leerjaren te beperken. Een weloverwogen keuze voor zittenblijven kan niettemin effectief zijn in het belang van de leerling. Wat verwacht u van de genomen maatregelen om het zittenblijven in alle leerjaren te beperken en van andere remediëringsmogelijkheden?

De voorzitter: Minister Crevits heeft het woord.

Minister Hilde Crevits: Ik heb nog een versje van Leonard Nolens, een dichter die niet mag ontbreken in ons oeuvre vandaag.

*Vertraag.
Vertraag.
Vertraag je stap.
Stap trager dan je hartslag vraagt.
Verlangzaam.
Verlangzaam.
Verlangzaam je verlangen
En verdwijn met mate.
Neem niet je tijd
En laat de tijd je nemen -
Laat.*

Ik vind dat schoon, zeker dat verlangzamen, want dat is iets voor mij.

Mevrouw De Meulemeester, ik dank u voor uw vraag. Toen de cijfers bekend werden, wist ik dat er vragen over zouden komen.

In de Dataloeptoepassing kunt u zelf verschillende indicatoren met elkaar vergelijken, alsook de evoluties daarvan raadplegen. De cijfers in de toepassing zijn cijfers op geaggregeerd niveau. Aan de basis van de schommelingen in de cijfers ligt een complexe dynamiek van onder andere onderwijs-, familiale en leerlinggebonden kenmerken, omdat de beslissing tot zittenblijven sterk afhangt van de context en dus steeds weloverwogen dient te gebeuren.

In het lager onderwijs zien we na een jarenlange daling van het percentage zittenblijvers een lichte stijging in het schooljaar 2017-2018. Door afronding van de percentages tot één cijfer na de komma lijken de verschillen groter dan ze zijn. Het gaat namelijk om een toename van 0,04 procent. U kent de 'cero, cero, cero, cero, cero...', wel hier is het 0,04. Als we kijken naar de voorgaande jaren, spreken we dan ook beter over een stabiel cijfer voor de laatste twee à drie jaar. Je kunt daar moeilijk een trend van maken.

Leerlingen geboren tussen juni en december, hebben een aanzienlijk hogere kans op zittenblijven. Dat heb ik geleerd uit de Dataloeptoepassing. Hoe later op het jaar geboren, hoe hoger de kans op zittenblijven. Het effect neemt af naarmate je in een hoger leerjaar zit. Hoe hoger het leerjaar, des te kleiner de kans dat je blijft zitten omdat je op het einde van het jaar geboren bent. De samenhang vinden we vooral uitgesproken terug in het eerste en tweede leerjaar. Vanaf het derde leerjaar beginnen de verschillen tussen de geboortemaanden uit te vlakken. Deze vaststelling van het geboorte-effect, de vaststelling dat de maand waarin je geboren bent mee een factor is van de kans op zittenblijven, is niet nieuw. Onder andere professor De Fraine heeft hier al over gepubliceerd.

Voor het secundair onderwijs is er in 2017-2018 een lichte stijging van 0,1 procent op te merken.

Dat kan een fluctuatie zijn maar om dat uit te klaren, wachten we de cijfers van volgend schooljaar af. Ook hier hoed ik me om hierover grote verklaringen af te leggen. Ik denk dat we eerst moeten zien welke cijfers het schooljaar 2018-2019 oplevert alvorens uitspraken te doen.

Ik was persoonlijk verrast door de krantenkop. Voor mij is het positieve nieuws dat we die Dataloeptoepassing hebben en dat de lokale besturen nu echt aan de slag kunnen met alle cijfers, zoals de schoolse vertragingen. Men kan op lokaal niveau met de scholen overleggen of er iets aan gedaan kan worden. Ik vind dat een schitterende toepassing die we nu hebben dankzij de digitale mogelijkheden. De krantenkop over een eerste trendbreuk is dan ook niet helemaal correct, maar men moet leven met de koppen zoals ze zijn.

We zien inderdaad meer zittenblijvers in de overgang van de tweede naar de derde graad. Dat is niet nieuw, het valt samen met een van de scharniermomenten in de onderwijsloopbaan van leerlingen, het moment waarop studiekeuzes worden gemaakt richting hoger onderwijs. Aangezien de laatste twee jaren in het secundair onderwijs in principe in dezelfde studierichting moeten worden gevolgd, wordt de keuze voor een richting in de derde graad van groot belang.

Het hoge percentage zittenblijvers in het eerste leerjaar van de derde graad kan worden verklaard door het feit dat behalve in het tso, er geen oriënteringsattest B kan worden uitgereikt na het eerste leerjaar van de derde graad. In 5tso is er mogelijkheid om te clausuleren voor tso waardoor de leerling naar 6bso kan overgaan.

Leerlingen volgen in principe de laatste twee jaren in dezelfde studierichting. Enkel een overstap van tso naar bso wordt toegestaan. Bovendien schijnen scholen minder geneigd te zijn om leerlingen in het tweede leerjaar van de derde graad, het leerjaar waarin het merendeel van de leerlingen hun getuigschrift of diploma secundair onderwijs kunnen behalen, te laten overzitten. Als het moet gebeuren, doet men dat een jaar vroeger. Het is dus van groot belang dat blijvend wordt ingezet op kwaliteitsvolle onderwijsloopbaanbegeleiding met als doel elke leerling te ondersteunen om voldoende zelfkennis te ontwikkelen en om adequate keuzes te leren maken op school en daarbuiten.

Het is belangrijk dat de leerlingen inzicht verwerven in hun interesses, competenties, motivatie en studievaardigheden en zich realiseren wat de consequenties zijn van hun keuzes. In de stelling van Seneca staat dat je niet leert voor school maar voor het leven. Ik kan iedereen alleen maar aanraden om alle capaciteiten die er zijn aan te boren.

Met het nieuwe Decreet betreffende de leerlingenbegeleiding in het basisonderwijs, het secundair onderwijs en de centra voor leerlingenbegeleiding dat dit schooljaar in werking is getreden, verwachten we dat scholen via hun beleid inzake leerlingenbegeleiding nog meer inzetten op onderwijsloopbaanbegeleiding. De school wordt hierin ondersteund door de pedagogische begeleidingsdienst (PBD) en het centrum voor leerlingenbegeleiding (CLB).

Ook de gemoderniseerde structuur en het studieaanbod van het secundair onderwijs moeten er mee voor zorgen dat leerlingen stapsgewijze, geïnformeerde en bewuste studiekeuzes doorheen het secundair onderwijs kunnen maken.

In het kader van de modernisering van ons secundair onderwijs hebben we inderdaad een aantal maatregelen genomen die klassenraden en schoolteams meer mogelijkheden geven op het vlak van remediëring. Ik heb al vaker gezegd dat zittenblijven voor mij niet moet worden afgeschaft, maar ik zie het wel als een instrument dat zeer goed moet worden afgewogen. Vandaar dat het belangrijk is dat er alternatieven zijn. In het eerste jaar secundair onderwijs hebben wij mogelijkheden tot remediëring ingeschreven. Als er tekorten zijn, kunnen die in de loop van het jaar worden opgehaald maar wanneer wordt beslist tot zittenblijven, moet goed worden nagedacht of dat voor die leerling in zijn of haar situatie de beste oplossing is. Het is belangrijk dat ook de leerling goed nadenkt en dat niet altijd de beslissing van de ouders wordt gevolgd.

We hebben voorzien in alternatieven voor zittenblijven. Er zijn meer individuele leertrajecten mogelijk. Ik denk dan bijvoorbeeld aan de optie om te werken met graadevaluatie in plaats van jaarevaluatie of het toestaan van doorstroom binnen de graad na tekorten.

We hebben beslist dat zittenblijven niet zomaar een automatisme kan zijn. Een B-attest wordt niet uitgereikt opdat de leerling zou blijven zitten, in dat geval zou een C-attest worden gegeven. Een B-attest is bedoeld om te heroriënteren. Op een bepaald moment stelden we echter vast dat dit te weinig gebeurde.

Bij een B-attest zegt de klassenraad dat de leerling geslaagd is, naar het hoger leerjaar kan overgaan maar van richting moet veranderen. Klassenraden nemen een dergelijke beslissing niet licht. Vandaar dat we nu beslist hebben dat indien een leerling toch wil overzitten, het advies van het CLB moet worden gevraagd en de delibererende klassenraad akkoord moet zijn.

Zittenblijven wordt zeker niet verboden. Ik wens dat ook niet. Zittenblijven kan, maar we moeten er wel zeker van zijn dat het voor de leerling de betere of de beste optie is en dat het goed overwogen wordt.

De voorzitter: Ik verwelkom onze oud-collega, de heer Gilbert Van Baelen die meteen ook vaststelt, mijnheer Van Dijck, mevrouw Gennez, dat hier nog weinig zittenblijvers zijn.

Mevrouw De Meulemeester heeft het woord.

Ingeborg De Meulemeester (N-VA): Minister, ik dank u voor uw antwoord. Ik heb mijn vragen bij die flexibele leerwegen in het secundair onderwijs. Voor de heroriëntering moeten een C-attest en een B-attest goed overwogen worden door de klassenraad. Dat is in alle scholen een weloverwogen beslissing, klassenraden nemen die beslissingen niet zomaar, het gaat over het welzijn van de jongeren.

Zittenblijven kan een effectieve en zinvolle maatregel zijn bij de begeleiding van een leerling. Minister, hebt u er zicht op of scholen effectief overgaan tot remediëring voor die bepaalde vakken?

De voorzitter: De heer Van Dijck heeft het woord.

Kris Van Dijck (N-VA): Voorzitter, minister, ik heb daarstraks de kans laten voorbijgaan om mijn gedicht voor te dragen. Het gaat hier over A-, B- en C-attesten, ik grijp terug naar een gedicht van Annie M.G. Schmidt dat ik heb geleerd in het lager onderwijs.

Nicolaas Eduard Rammenas

*Nicolaas Eduard Rammenas,
die had er een jas,
een prachtige jas,
een winterjas met knopen,
en toen de winter over was
zei Nicolaas Eduard Rammenas:
Nu ga ik die jas verkopen.*

*Voor een paar duiten
een jas met ruiten
en zakken van binnen
en zakken van buiten
en zeventien knopen,
kan helemaal dicht en kan helemaal open.
Wie wil hem kopen?*

*Niemand? Dan geef ik hem gratis present
aan de viceminister-president!
(Vind je niet, dat dat aardig was
van Nicolaas Eduard Rammenas?)*

*En als je nu iemand op straat ziet lopen
in een jas met ruiten en zeventien knopen,
dan weet je, als je snugger bent:
dit is de viceminister-president*

*en dat is de jas... (ssst)
die vroeger was... (stil nou!)
van Nicolaas Eduard Rammenas.*

(Applaus. Opmerkingen. Gelach)

Ik heb daar de eerste prijs mee gewonnen bij het Davidsfonds in 1974.

De voorzitter: Mijnheer Van Dijck, u voldoet in elk geval om te blijven zitten. *(Gelach)*

De heer Daniëls heeft het woord.

Koen Daniëls (N-VA): Het debat over zittenblijven moet, zoals mevrouw De Meulemeester al zei, genuanceerd verlopen. We moeten geen fetisj voor cijfers hebben. Minister, u weet wellicht wat ik ga zeggen, maar men zegt in de scholen nog altijd dat er geen C-attesten en B-attesten meer mogen worden gegeven. In de nieuwe eerste graad moet na het eerste jaar iedereen alles kunnen. Het decreet dat wij hebben goedgekeurd, bepaalt duidelijk dat de klassenraad kan beslissen dat een leerling geen toegang krijgt tot bepaalde basisopties in de tweede graad.

We hebben het al dikwijls gezegd: herexamens kunnen zeker een goede manier zijn om zittenblijven tegen te gaan en te zorgen voor de jongere, die inhoud heeft. Daarover gaat het namelijk: het gaat over inhoud, verworven inhoud, verder kunnen bouwen, mee zijn, tekorten wegwerken, in iets terechtkomen wat aansluit bij interesses en capaciteiten. Dit wilde ik toch nog even toevoegen aan dit debat, om ervoor te zorgen dat het niet alleen gevoerd wordt over cijfers maar ook over de achterliggende redenen.

De voorzitter: Minister Crevits heeft het woord.

Minister Hilde Crevits: Mevrouw De Meulemeester, na het gedichtje ben ik compleet vergeten wat uw vraag was.

Ingeborg De Meulemeester (N-VA): Hebt u er een zicht op of de scholen effectief overgaan tot die verplichte remediëring voor bepaalde vakken?

Minister Hilde Crevits: De verplichte remediëring start pas op 1 september, in het kader van de modernisering.

Mijnheer Daniëls, u hebt me al eens gezegd dat wij zeer actief zijn wat het verschaffen van goede informatie betreft, ook inzake het al dan niet geven van herexamens. Scholen kunnen daar keuzes in maken. Ik heb daar ook met de inspectie over gesproken, zoals u gevraagd had. Dit is iets wat noch opgelegd, noch verboden wordt door onze inspectie.

De voorzitter: Mevrouw De Meulemeester heeft het woord.

Ingeborg De Meulemeester (N-VA): Ook ik wil eindigen met een gedichtje, meer bepaald van Jonas Bols. Jonas is op 12-jarige leeftijd overleden in een verkeersongeval. Hij hield van schrijven en saxofoon spelen. Zijn mama, An, een vriendin van mij, zette enkele gedichten van hem op Facebook. Ik lees heel graag 'Het heelal'.

Het heelal

*De zon is een vurige ster
Je wil er soms heen gaan,
maar dan is het moeilijk
want ze is zo ver.*

*Ik wil je bedanken voor die pracht,
en de aardmannetjes overal met macht
ik wil je een cadeautje geven,
ja de zon
ik zou het doen als ik het kon.*

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Caroline Gennez aan Hilde Crevits, Viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, over de memorandums van het Gemeenschapsonderwijs (GO!) en het Katholiek Onderwijs
– 613 (2018-2019)

VRAAG OM UITLEG van Jo De Ro aan Hilde Crevits, Viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, over het memorandum van Katholiek Onderwijs Vlaanderen
– 614 (2018-2019)

Voorzitter: de heer Jan Durnez

De voorzitter: Mevrouw Gennez heeft het woord.

Caroline Gennez (sp.a): Minister, we hebben vorige week in de plenaire vergadering ook al gedebatteerd over deelaspecten van de memoranda van de twee grote onderwijskoepels. We hadden daar graag wat meer feedback over ontvangen.

Het gaat over de memoranda van het Gemeenschapsonderwijs en het Katholiek Onderwijs Vlaanderen (KOV) voor de volgende Vlaamse Regering. Het Gemeenschapsonderwijs pleit onder andere voor de invoering van een maximumfactuur in het secundair onderwijs, een vraag die gesteund wordt vele middenveldorganisaties en die hier al bijna uitentreuren door mij opgeworpen werd. Het pleit ook voor gratis gezonde maaltijden op school en voor een verlaging van de leerplicht. De sp.a steunt al die voorstellen ten volle.

Bij het katholiek onderwijs leek de nadruk eerder te liggen op het versterken van de eigen structuren. Zo pleit het KOV pleit onder meer voor het afschaffen van de eindtermen in de tweede graad en een nieuwe, eigen, opdeling binnen de doorstroomrichtingen. Naar ons gevoel gaan deze voorstellen eerder in tegen het beleid van deze en de vorige Vlaamse regeringen.

Minister, hoe evalueert u de voorstellen van het Gemeenschapsonderwijs met betrekking tot de maximumfactuur, de verlaging van de leerplicht, gezonde gratis maaltijden op school en een hervorming van het levensbeschouwelijk onderricht?

Welke stappen zult u deze legislatuur nog zetten om aan deze vragen tegemoet te komen, ook al is het een memorandum voor de volgende legislatuur?

Hoe evalueert u de voorstellen van het katholiek onderwijs met betrekking tot de eindtermen in de tweede graad, die het wil afschaffen?

Wordt de ontwikkeling van eindtermen voor de tweede graad via de afgesproken procedures binnen het nieuwe decreet gegarandeerd?

Hoe staat u tegenover het voorstel tot opdeling tussen enerzijds doorstroomrichtingen die voorbereiden op de universiteit en anderzijds doorstroomrichtingen die voorbereiden op de hogeschool? Wij vrezen voor een mogelijk versterkt watervaleffect.

De voorzitter: De heer De Ro heeft het woord.

Jo De Ro (Open Vld): Voorzitter, memoranda zijn eigenlijk boodschappen aan de toekomst. Jens Meijen, een jonge Dichter des Vaderlands, schreef in de poëziewedstrijd 'Jonge Dichter des Vaderlands 2016' een boodschap aan de toekomst.

Boodschap aan de toekomst

Donald Trump is president; Google een leger. Haat gloeit op in alle landen; de noordpool zweet haar angsten uit. De wereld heeft koorts. Volgens ons duurt het niet lang meer.

We trekken bloedrode krijstrepes over de aardkorst. Spuwen rookpluimen de hoogte in.

We tasten de grens van onze menselijkheid af, proeven van het leven als machine. Met voorzichtige slokken. Nu nog.

We graviteren rond de luwte van de cyberspace. Staan aan de rand van een mandarijnkleurig ravijn. Smokkelen herfstbladeren in jaszakken.

*De geur van een vermoeid woud –
kennen jullie dat nog?*

Het gevoel van erwtensoep en griep –

Alles moet maakbaar zijn; ook wij – het verleden balanceert op onze lippen. Kantelt in een rozenstruik.

Durf twifelen.

Durf weerstaan aan de vervreemding.

Blijf mens.

Minister, collega's, zoals mevrouw Gennez al zei in haar inleiding, worden er nogal wat memoranda geschreven. Zo ook op het ledencongres Genereus Ambitueus van 22 januari, waar het Katholiek Onderwijs Vlaanderen zijn memorandum presenteerde gericht aan de volgende Vlaamse Regering. Hierin worden maar liefst 54 maatregelen gevraagd. Onze fractie onderschrijft enkele van deze punten, zoals het meer inzetten van kinderverzorgsters in het kleuteronderwijs, het gelijkschakelen van de middelen van het lager onderwijs aan die van het kleuteronderwijs en het inzetten op professionalisering van leerkrachten. Heel wat andere stellingnames vragen een vrij groot engagement van de Vlaamse Regering en de decreetgever, zeker bekeken in het licht van het beleid dat door deze meerderheid al gevoerd werd.

Minister, ik had graag uw mening vernomen betreffende enkele van de voorgestelde maatregelen.

Het memorandum vraagt een hervorming van het lerarenberoep door onder meer de jaaropdracht voor leerkrachten in te voeren en een loonspanning uit te bouwen van minimaal 35 procent tussen wervings- en selectie-/bevorderingsambten. In welke mate kunnen deze voorstellen deel uitmaken van het lerarenloopbaanpact? Werden ze daar ooit besproken?

Wat inclusief onderwijs betreft, dient de regelgeving van Onderwijs en Welzijn op elkaar afgestemd te worden en dienen fusies en opname van vestigingsplaatsen tussen gewoon en buitengewoon onderwijs mogelijk gemaakt te worden. Ook dienen ondersteuningsteams een transparant en organiek kader te krijgen. In welke mate is dit mogelijk en op welke manier kan het netoverstijgend aspect van deze teams gegarandeerd blijven?

De modernisering van het secundair onderwijs maakt drie finaliteiten vanaf de tweede graad mogelijk: richting hoger onderwijs, richting arbeidsmarkt en de dubbele finaliteit. Het memorandum vraagt in de derde graad de opsplitsing van deze eerste finaliteit in een finaliteit academisch en een finaliteit professioneel hoger onderwijs. Acht u dit wenselijk?

Het memorandum vraagt enkel eindtermen voor de eerste en derde graad, niet voor de tweede. Ook moeten er ontwikkelingsdoelen komen voor het buitengewoon

onderwijs. Ziet u hiervan de meerwaarde? Werd dat al op tafel gelegd in het verleden?

Structurele samenwerking ter bevordering van levenslang en levensbreed leren tussen hoger en volwassenenonderwijs en tussen volwassenenonderwijs en andere opleidingsverstrekkers dienen incentives te ontvangen. Hoe kan dit concreet worden ingevuld?

Veel van de maatregelen worden vertaald naar het vrij gesubsidieerd onderwijs. Het is evident dat een aantal van die voorstellen ook in andere netten zouden moeten kunnen. Het is een beetje gek geschreven: niet voor het hele onderwijsveld maar voor één net. Wat is daarover uw mening? Ons leek het in ieder geval zeer eenzijdig geschreven vanuit de eigen positie en weinig voor het globale onderwijsveld.

De voorzitter: Collega, dat zal ook het karakter zijn van vele memoranda die we nog aan het ontvangen zijn.

Minister Crevits heeft het woord.

Minister Hilde Crevits: Ik lees een kort gedicht voor van Toon Hermans. Zoals alleen hij dat kon, schreef hij het volgende over 'luisteren'.

*Het geldt voor alle mensen,
Wie of wat je ook bent,
Luisteren naar de ander
Is een groot talent.*

*Aldoor luisteren naar jezelf,
Dat misleidt ontegenlijk,
Want de eigen akoestiek
Is ongehoord bedrieglijk.*

Collega's, dit is wel een bijzondere vraag. Ik heb lang nagedacht hoe ik ermee zou omgaan. Ik ben al enkele jaren minister, maar heb nog nooit moeten antwoorden op al die memoranda die verspreid worden. Daar zouden we uren over kunnen discussiëren. Straks komen de partijen nog met partijprogramma's, er zullen nog debatten zijn en na de verkiezingen moet er een regeerakkoord gesloten worden met maatregelen. Dan is de vraag wat er nog overschiet van datgene wat in de memoranda stond. Hoe heb ik het nu aangepakt? De memoranda gaan ook over de volgende legislatuur, het zou raar zijn mocht ik daar mijn eigen mening over geven. Ik kan ook niet zoveel voorafnames doen. Ik heb bij elk van jullie suggesties gekeken naar de verbanden met de beleidsnota en de beleidsbrieven Onderwijs en de antwoorden die ik in het verleden al heb gegeven. Als u mijn antwoord te beknopt vindt, kunt u daar achteraf nog op terugkomen.

Met betrekking tot de verlaging van de leerplichtleeftijd verwijs ik naar de actuele vragen van vorige week woensdag. We bereiden een paper voor de Vlaamse Regering voor en bekijken of we tot een gedragen standpunt kunnen komen voor het federale niveau.

De discussie over de maximumfactuur hebben we ook al vaak gevoerd in deze commissie Onderwijs. Ze hangt samen met de discussie over de studiekosten. U weet dat we hiervoor de resultaten van de studiekostenmonitor in de eerste graad afwachten, die we nog dit voorjaar verwachten. We moeten dan bekijken of het haalbaar is om die in te voeren. Ik wil niet dat scholen totaal beperkt worden in hun beleidsvoerend vermogen omwille van een onoordeelkundig ingevoerde maatregel.

Het memorandum van het GO! spreekt over gezonde gratis maaltijden op school. We hebben deze legislatuur verschillende maatregelen en concrete acties opgezet

omtrent gezonde voeding en het zoeken naar een draagvlak met alle sectoren. We hebben een engagementsverklaring gezonde dranken en tussendoortjes en het resultaat daarvan is spectaculair. In het basisonderwijs en het secundair onderwijs worden nu beduidend minder ongezonde dranken en tussendoortjes aangeboden. Het opvallendste resultaat is dat zeven op de tien secundaire scholen geen frisdrank meer aanbieden, een forse verbetering in vergelijking met drie jaar geleden.

Er is een gids over gezonde warme schoolmaaltijden met richtlijnen voor samenstelling en frequentie van de maaltijd zelf, maar is er ook aandacht voor de sfeer in de refter en aandacht voor participatie van leerlingen en ouders. Die gids werd gemaakt op uitdrukkelijke vraag van scholen die inspiratie wensten.

Eergisteren lanceerden we de richtlijnen voor gezonde broodjes, ook weer in consensus met alle stakeholders, waaronder de onderwijskoepels, ouderverenigingen, de scholierenkoepel, de voedingsindustrie, het Vlaams Instituut Gezond Leven (VIGeZ) en vele cateraars. De klemtoon ligt op variatie. Ik zag zelfs dat er een 'broodje Crevits' is, maar ik distantieer mij van de samenstelling van dat broodje. 'Tomate crevette' als beleg, daar kan ik wel mee leven. We proberen de sectoren altijd zover te krijgen dat ze akkoord gaan. Als scholen graag de gezonde richtlijnen van de gids volgen, maar een beroep doen op een cateraar die niet aanbiedt wat de scholen wensen, ben je niets met die gids. Ook het verminderen van het suikergehalte in dranken is maar gelukt dankzij het engagement van iedereen.

De prijs van de schoolmaaltijd drukken mag niet ten koste gaan van de kwaliteit. We zagen deze week enkele voorbeelden van scholen die aangetoond hebben dat gezonde en prijsbewuste maaltijden hand in hand kunnen gaan en dat het ene het andere niet noodzakelijk uitsluit. Aanvullend kan men eventueel werken met een sociaal tarief. Er bestaan al scholen of scholengroepen die dergelijke initiatieven hebben opgezet, al dan niet in samenwerking met het gemeente- of stadsbestuur.

Ik geef verder uitvoering aan het nieuwe kader voor onderwijsdoelen zoals goedgekeurd door dit Vlaams Parlement. De ontwikkeling van de eindtermen tweede en derde graad is gestart. Het is niet mijn bedoeling om dat proces stil te leggen omwille van het memorandum. Als iemand dat wil stilleggen, zal dat na de verkiezingen moeten gebeuren.

De gemoderniseerde structuur van het secundair onderwijs ligt vast. Die wordt nu leerjaar na leerjaar ingevoerd, waarbij de studierichtingen helder zullen aangeven welke finaliteit ze nastreven. Ik ben mij bewust van de wens om naar een finaliteit 'hogeschool' of 'universiteit' te gaan, maar dit is niet het schema dat we afgesproken hadden. We hebben de keuze gemaakt voor een tweedeling 'beroepsgeoriënteerd' of 'georiënteerd richting hoger onderwijs'. Dat neemt niet weg dat iemand een memorandum kan maken waarin een andere keuze wordt bepleit. Wij voeren het regeerakkoord uit en de keuzes die daarin gemaakt zijn.

De discussie over de jaaropdracht is mij welbekend en is onder meer uit het debat naar aanleiding van het tijdsbestedingsonderzoek voortgevloeid. Zij zal in de gesprekken met de sociale partners mee aan bod komen. Velen onder u stellen mij vaak vragen over het lerarenloopbaanpact dat nog gesloten moet worden. Een pact impliceert een akkoord tussen alle partners. Laat het woord 'jaaropdracht' maar eens vallen bij elk van de verschillende sociale partners, en dan zult u merken met hoeveel enthousiasme of gebrek aan enthousiasme dat wordt onthaald.

Wat inclusie betreft, wil ik meegeven dat Unia mij op ons jongste overleg expliciet heeft gevraagd om geen regelgevende initiatieven meer te nemen naar

aanleiding van het wijzigingsdecreet van vorig schooljaar. Nu vraagt men mij wat ik in deze legislatuur nog zal ondernemen om de regelgevingen nog meer op elkaar af te stemmen, fusies tussen gewoon en buitengewoon onderwijs mogelijk te maken en een organiek kader te maken voor de ondersteuningsteams. Collega's, ook in dezen zijn we heel consequent ons regeerakkoord aan het uitvoeren, zijn we ook in budgetten aan het voorzien. Ook zonder nieuwe regelgeving stel ik vast dat er vandaag initiatieven zijn waarbij scholen voor buitengewoon onderwijs vestigingsplaatsen oprichten op campussen van scholen voor gewoon onderwijs. Het kan dus. Het is niet noodzakelijk om daarvoor grote regelgevende initiatieven te nemen.

Collega De Ro, u stond zelf mee aan de wieg van de transitieperiode voor het ondersteuningsmodel. U hebt er ook voor gepleit om dit en volgend schooljaar als opstartperiode te beschouwen. De evaluatie wordt in het begin van de volgende legislatuur verwacht, in september 2019. Het aspect van het netoverstijgend samenwerken zal ook deel uitmaken van die evaluatie. Ik denk dat het echt belangrijk is dat we ook de kans geven om regelgeving te implementeren. Soms heb ik immers het gevoel dat we regelgeving maken en bijna geen tijd geven om te laten wennen en dat mooi effectief om te zetten in acties op het terrein, omdat er alweer wijzigingen worden gevraagd. Ik wil er dus toch echt voor pleiten dat we de regels die we hebben veranderd, ook toepassing laten vinden op het terrein.

Vandaag werken de scholen in het buitengewoon onderwijs al met ontwikkelingsdoelen. Het buitengewoon onderwijs wordt trouwens gevat door het nieuwe kader voor onderwijsdoelen. Net zoals nu zullen de nieuwe ontwikkelingsdoelen niet te bereiken, maar wel na te streven zijn. Ontwikkelingsdoelen voor het buitengewoon onderwijs zijn ontwikkelingsdoelen voor leerlingen in het buitengewoon onderwijs, maar kunnen ook worden gehanteerd voor leerlingen met een individueel aangepast curriculum in het gewoon onderwijs. De ontwikkelingsdoelen voor het buitengewoon onderwijs worden geactualiseerd in de volgende legislatuur. Ik stel voor om ook wat dat betreft de afgesproken cadans aan te houden.

Nog wat inclusief onderwijs betreft, is er op dit moment afstemming tussen de beleidsdomeinen Onderwijs en Welzijn op het vlak van bijvoorbeeld de beleidsvoorbereiding in het dossier van de persoonsvolgende financiering voor minderjarigen. We moeten daar heel, heel zorgzaam mee omgaan. Persoonsvolgende financiering voor minderjarigen is een allesbehalve eenvoudig verhaal. Het is zoals met de verbouwing van een huis. Je moet wachten tot de funderingen voldoende droog en ook stabiel zijn om verder te bouwen.

Ook voor het bevorderen van samenwerking in het kader van levenslang en levensbreed leren is er veel gerealiseerd. Zo is een van de doelstellingen van de schaalvergroting van de centra voor volwassenenonderwijs (CVO's) het verder verbreden van de mogelijkheden om met derden samen te werken. Er is straks nog een vraag van collega Cordy over de OESO-aanbevelingen, maar ik verwijs ook naar het decreet dat de financiering van de CVO's en de centra voor basiseducatie (CBE's) vanaf 1 september 2019 wijzigt. Daarin zijn een aantal elementen opgenomen, zoals de open-endfinanciering, die de CBE's toelaat in te gaan op vragen naar meer samenwerking.

Collega's, ik weet dat mijn antwoorden kort zijn, maar het gaat hier om memoranda en ik probeer jullie gewoon vooral duidelijk te maken dat ik, wat deze legislatuur betreft, consequent probeer uit te voeren wat we hebben afgesproken; Dat doet geen afbreuk aan de waarde van allerhande memoranda, maar wat mij betreft, roepen ze de beslissingen die zijn genomen en worden uitgevoerd, ook geen halt toe.

De voorzitter: Mevrouw Gennez heeft het woord.

Caroline Gennez (sp.a): Dank u wel. De belangrijkste vraag die we inderdaad hadden, betrof de eindtermen. U weet dat we er veel belang aan hechten dat jongeren en kinderen op school, ongeacht de school, hetzelfde leren, kennen en kunnen. In die zin ben ik dus blij dat de ontwikkeling van de eindtermen ook voor de tweede graad gegarandeerd is.

De voorzitter: De heer De Ro heeft het woord.

Jo De Ro (Open Vld): Ik sluit me aan bij wat collega Gennez zei. Ik vind het ook wel opvallend dat de memoranda die ik nu al heb gelezen, ook wel in schril contrast staan met de vraag van een aantal groeperingen van leerkrachten en directeurs dat, aangezien er nu heel wat is veranderd, de volgende legislatuur eigenlijk wat rust zou brengen. Dan heb je die zeer gestoffeerde memoranda, met heel veel voorstellen, die ook voorstellen bevatten om al in te grijpen op wetgeving die inderdaad nog volgend schooljaar moet worden opgestart en waarvoor de voorbereiding nu volop gebeurt. Dan houd ik mijn hart toch wat vast. Men moet niet altijd naar het parlement of de minister kijken en zeggen dat men niet luistert naar het veld. Ook anderen zouden wat meer moeten luisteren naar wat leerkrachten en directies vragen.

Bij mij blijft er een bezorgdheid. Ik begrijp elke organisatie. Het gaat hier nu over KOV en het GO!, maar er zullen er ook nog wel andere zijn. Zij schrijven dat vanuit hun eigen maatschappelijke visie, hun eigen pedagogische visie, hun eigen machtspositie, maar het ontgoochelt me toch elke vijf jaar dat er in die memoranda weinig inkt vloeit over hoe scholen, netten, koepels, pedagogische begeleidingsdiensten meer kunnen samenwerken. Dat is dan één ambitie die in de volgende legislatuur nog veel meer zou mogen worden geprikkeld vanuit dit huis, vanuit het ministerie, namelijk in het belang van het kind samenwerken, in plaats van dat ieder voor zijn eigen deur veegt.

De voorzitter: De heer Daniëls heeft het woord.

Koen Daniëls (N-VA): Minister, ik deel uw bekommernis. Zoals collega De Ro ook zei: een memorandum gaat over wat volgt, over de toekomst. Wat zult u doen in de toekomst? Dat is een heel speciale vraag. Op een aantal zaken die in die memoranda worden gesteld, is het antwoord eigenlijk: wat we nu net in gang hebben gezet. Dat is een heel juist antwoord op een aantal van die punten, denk ik: dat verder uitwerken. Het is inderdaad zo dat er soms toch nog een zekere afstand is tussen wat scholen, leerkrachten vragen en wat ik in memoranda lees. Ik ben afgelopen maandag en vorige week dinsdag nog eens mee gaan draaien in twee scholen. U weet dat ik dat regelmatig doe. Als ik dan in de beslotenheid van de koffiekamer een aantal zaken die in een memorandum staan, lees, en ik zie de reactie van die leerkrachten... Je zou kunnen zeggen dat het toevallig is dat ze dat in die school geen goed idee vinden. Dat zou kunnen. Heel toevallig.

Ik stel toch regelmatig vast dat er ook nog andere zaken naar boven komen en dan zegt men: 'Dat staat er niet in'. Neen, dat staat er niet in. Ik denk dat we daarvoor behoedzaam moeten zijn. De kern van de toekomst zal zijn de inhoud van wat er in de klas gebeurt, en dat is iets wat je niet altijd als minister, parlement of regering in de hand hebt. Dus, sommige memoranda zijn goed en die kan men dan op de eigen studiedag projecteren met de vraag: wat gaan wij eraan doen?

In het woord 'memorandum' zit 'memo' of een herinnering aan zichzelf. Dat lijkt me soms zeer interessant.

Minister Hilde Crevits: Ik heb weinig aanvullende vragen gehoord, wel opmerkingen. Ik probeer consequent te zijn.

Nog eens, collega Daniëls, ik ben blij dat u ook zelf zegt dat veel antwoorden op zorgen liggen in hervormingen die wij ook hebben goedgekeurd en die hier straks nog aan bod komen. Ik denk dat we in deze legislatuur echt de hand aan de ploeg slaan om te proberen een aantal serieuze versterkingen aan te brengen die de kwaliteit van ons onderwijs kunnen verbeteren.

Mijn grootste probleem met de memoranda zoals ik ze heb gelezen – ik was eigenlijk niet van plan om het te zeggen, maar ik ga toch zeggen – is dat ik weinig lees over wat men zelf gaat doen om de administratieve last naar beneden te halen. Dat is een van mijn grote frustraties. Ik kan mij daar ontzettend over opwinden. Wat zal men doen om de angst van scholen om bestraft te worden als ze iets niet rapporteren, naar beneden te halen? Ik heb daar echt de hulp en de steun nodig, ja ook van de pedagogische begeleidingsdiensten, om daar wat zuurstof te geven. Als alles wat wij regelluwt maken, opgevuld wordt door eigen interpretaties, dan zitten we met een bijna onoverkomelijk probleem. Daar had ik graag een paar hoofdstukken over gelezen.

Jo De Ro (Open Vld): De heer Van Dijck nam daarnet wat dichterlijke vrijheid. Ik ga inspelen op de laatste zinnen van de minister en de onvolprezen Stijn De Paepe ook wat naar mijn hand zetten. Het is niet omdat hij er regelmatig partijen en politici 'doorsleurt' – dat is zijn artistieke vrijheid en hij moet dat vooral blijven doen – dat ik hem er niet graag even bij neem.

*Scholieren demonstreren
tijd voor actie
een vraag om uitleg
leven in de fractie
En als nu eens die club
van hooggeachten
zelf een loopbaanpact zou sluiten
in plaats van met memoranda de toekomst af te wachten.*

De voorzitter: De vragen om uitleg zijn afgehandeld

VRAAG OM UITLEG van Paul Cordy aan Hilde Crevits, Viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, over de aanbevelingen van het OESO-rapport 'Skills Strategy' – 621 (2018-2019)

Voorzitter: de heer Jan Durnez

De voorzitter: De heer Cordy heeft het woord.

Paul Cordy (N-VA): Ik begin met een gedicht dat 85 jaar geleden werd geschreven door Willem Elsschot, naar aanleiding van de executie van Marinus van der Lubbe, deze maand ook 85 jaar geleden. Ik ga het gedicht een beetje inkorten, want het is nogal lang. De strofes die ik weglaat, gaan over de lafheid van de toenmalige Nederlandse regering. Dus.

*Jongen, met je wankel hoofd
aan den beul vooruit beloofd,
toen je daar je lot verbeidde
stond ik wenend aan je zijde.*

*De operette duurde lang:
van het wraakhof naar 't gevang,
van 't gevang weer naar bet hof
in de boeien van den mof.*

*Veertig haarden dorst je ontsteken,
duizend haarden zou men wreken,
maar je beulen stonden paf
toen je zweeg tot in je graf.*

(...)

*Lang heeft men geprakkezeerd
wat een mens het meest onteert,
hangen, branden, vierendelen
of gewoon als varken kelen.*

*Toen heeft men het mes gekozen
om je toch eens te doen blozen,
want zo'n gala met wat bloed
doet een hakenkruizer goed.*

(...)

*Moog je geest in Leipzig spoken
tot de gruwel wordt gewroken,
tot je beulen, groot en klein,
door den Rus vernietigd zijn.*

Het is een zeer profetisch gedicht.

Mijn vraag gaat over iets helemaal anders, over het 'Skills Strategy'-rapport van de Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling (OESO). Het rapport werd heel recent gepubliceerd. Het gaat over de mate waarin wij al dan niet achterlopen op het gebied van levenslang leren: we scoren onder het OESO-gemiddelde.

Ik zou willen focussen op het formele leren, en met name het hoger onderwijs. De cijfers daarover zijn eerder verontrustend. In Denemarken haalt ongeveer 10 procent van de volwassenen na de normatieve leeftijd, nadat ze generatiestudent zijn geweest, een diploma hoger onderwijs. In Finland is dat 5 procent en bij ons nauwelijks 1 procent. De animo om daar in te schrijven en deel te nemen aan dergelijke opleiding kan bij ons nog wel een zetje gebruiken.

Het rapport stelt vast dat we met een aantal gebreken zitten. Men stelt vast dat er weinig animo is om zich bij te scholen. Men kijkt ook naar het aanbod, en ook daar schort een en ander.

De OESO doet een aantal aanbevelingen. Ik zal ze kort opsommen. Promoot levenslang leren en maak mensen bewust van het belang ervan. Bed het volwassenonderwijs in een levenslang ontwikkelingstraject in. zorg voor een vlottere toegang voor het hoger onderwijs en verhoog de relevantie van het aanbod. Maak van onderwijsinstellingen lerende organisaties. Verbreed het aanbod hoger onderwijs gericht op volwassenen. Zorg voor een breder aanbod duaal leren, ook in het hoger onderwijs. Stimuleer een betere leercultuur op de werkvloer.

Hoe beoordeelt u het 'Skills Strategy'-rapport van de OESO? Welke van de bovenstaande aanbevelingen wilt u in uw beleid meenemen? Hoe kan het hoger onderwijs beter tegemoetkomen aan de noden van de volwassen student? Hoe kan een betere leercultuur in Vlaanderen worden gestimuleerd?

De voorzitter: Minister Crevits heeft het woord.

Minister Hilde Crevits: Voorzitter, ik heb nog een laatste, grappig gedichtje. Ik twijfel nu tussen iets over een kip of iets over vissen. *(Opmerkingen)*

U zult iets mooi over een kip missen, maar goed.

'Hoe groot is een school vissen?'

Hoeveel vissen gaan er in een schooltje?

Hoeveel rozen gaan er in een bos?

Hoeveel bloemen gaan er in een kooltje?

Hoeveel druiven gaan er in een tros?

Hoeveel aarde gaat er in een kluitje?

Hoeveel mensen gaan er in een volk?

Hoeveel druppels gaan erin een buitje?

Hoeveel muggen gaan er in een wolk?

Hoeveel vissen, wacht eens even...

Sam zegt zeven, Tim zegt tien,

Wies wil weten wat voor vissen

en ik, ik wil eerst dat schooltje zien.

Ik heb nog twintig gedichten klaar, maar er zijn hierna geen vragen om uitleg meer.
(Gelach)

Mijnheer Cordy, ik heb de voorstelling van het 'Skills Strategy Diagnostic Report' van de OESO samen met minister Muyters bijgewoond. Daar is heel knap werk verricht. Op amper een jaar tijd is de OESO erin geslaagd een allesomvattende en sterke analyse te maken van het Vlaams beleid inzake de ontwikkeling, de activering en de benutting van competenties. De OESO heeft hiervoor uitgebreid gesproken met experts, mensen uit het veld, beleidsmakers en academici. Het is een lijvig rapport, met maar liefst 26 concrete beleidsaanbevelingen, waarmee we nu aan de slag kunnen gaan.

Het door de OESO uitgewerkt kader is een goede basis om werk te maken van een noodzakelijke cultuuromslag om het levenslang leren en de ontwikkeling van competenties echt te realiseren, om werk te maken van een doorgedreven competentiedenken, om goede randvoorwaarden voor opleiding, vorming en omscholing te realiseren en om leren voor iedereen in de samenleving mogelijk te maken. Het is een genuanceerd rapport, dat goede en minder goede zaken bevat. Het bevat ook een aantal aanbevelingen, en die geïntegreerde aanpak vormt voor mij de meerwaarde van het rapport. Ik zal even ingaan op de maatregelen die ik de afgelopen vijf jaar heb genomen en die minstens gedeeltelijk een antwoord bieden op de beleidsaanbevelingen van de OESO.

Om de opleidingen toegankelijker te maken voor alle volwassenen die werk, gezin en leren willen combineren, heb ik het volwassenenonderwijs grondig hervormd. De centra krijgen meer middelen als de cursisten de modules en de opleidingen succesvol afronden. We hebben het aanbod uitgebreid en zorgen voor een betere financiering van de opleidingen waar op de arbeidsmarkt een grote nood aan is. Omdat nog steeds een op vijf Vlamingen moeite heeft met elementaire basisvaardigheden als taal, rekenen, ICT of multimedia, krijgen de centra voor volwassenenonderwijs extra financiering voor de ondersteuning van die doelgroep. De centra worden ook gestimuleerd om beter werk te maken van e-learning, van kortere opleidingen en van avondonderwijs.

De OESO merkt op dat weinig volwassenen de weg naar het hoger en dan vooral naar het universitair onderwijs vinden. Dat is echt spectaculair slecht. De OESO beveelt aan het hoger onderwijs toegankelijker te maken voor volwassenen. Ik zal eerst de positieve punten overlopen.

Met de integratie van hbo5 (hoger beroepsonderwijs) in de hogescholen krijgt het hoger onderwijs alvast de hefboom om hier werk van te maken. Ik zie dit echter als een eerste stap in de verdere verruiming van de doelgroep van het hoger onderwijs naar volwassenen.

Tijdens de voorstelling van de 'Skills Strategy' van de OESO heb ik de hoger-onderwijsinstellingen opgeroepen om veel meer werk te maken van een aantrekkelijk aanbod voor volwassenen die werken. Daar ligt nog een enorm territorium. Veel mensen hebben al een masterdiploma en willen zich bijscholen of hun kennis updaten. Ze moeten voor één of twee cursussen naar de universiteit kunnen gaan. Het volwassenenonderwijs kan dat niet allemaal opvangen. Het is de bedoeling dat we actief werk maken van dat aanbod.

Een andere aanbeveling van de OESO betreft de betere samenwerking tussen de verschillende partners. Ik geef eerst het positieve nieuws. Ook op dat vlak hebben we stappen gezet. De gemeenschappelijke beleidsraad Werk en Onderwijs van minister Muyters en mezelf blijkt een uitstekend platform voor een sterk partnerschap, niet enkel tussen beide ministers, maar vooral voor onze administraties en diensten. Zo is in overleg met beide beleidsdomeinen grote vooruitgang geboekt op het vlak van het duaal leren en op het vlak van elders verworven competenties en het gemeenschappelijk kwaliteitskader.

Het rapport van de OESO geeft ook aan dat we niet enkel moeten inzetten op cognitieve vaardigheden als geletterdheid, gecijferdheid of technische competenties, maar dat we ook aandacht moeten hebben voor emotionele intelligentie, probleemoplossend vermogen, samenwerken, creativiteit, zin voor initiatief of integriteit. Dat zijn generieke vaardigheden die essentieel zijn om een leven lang te leren en te werken. Op dat vlak hebben we belangrijke stappen voorwaarts gezet met het nieuwe kader voor de eindtermen, die vertrekken vanuit zestien sleutelcompetenties. Zo wordt het levenslang leren vanaf het lager en secundair onderwijs ingebed.

Wat ik mooi vind, is dat minister Muyters en ikzelf niet meer louter spreken over de loopbaanbegeleiding, maar over de leerloopbaanbegeleiding. Eigenlijk moet de houding dat leren iets is wat iemand heel zijn leven doet, vanaf het lager onderwijs worden ingebed. We hebben nogal de neiging om na onze studies te denken dat dit genoeg is voor de rest van ons leven, maar dat is niet zo.

Een volgende vraag is wat er nog aankomt. Ik leg nog deze legislatuur het ontwerp van decreet betreffende de elders verworven competenties voor aan het Vlaams Parlement. Met dit ontwerp van decreet zullen de vaardigheden die iemand door zijn werk, hobby of zelfstudie heeft verworven op basis van beroepskwalificaties kunnen worden erkend. We creëren hiervoor een gemeenschappelijk kader. Ook zullen we, zoals de OSEO adviseert, nog deze legislatuur een startnota over het duaal leren in het hoger onderwijs en het volwassenenonderwijs aan de stakeholders voorleggen.

Er is een oproep voor pilootprojecten geweest en er zijn een twintigtal projecten van hogescholen en centra voor volwassenenonderwijs ingeschreven. Deze aanvragen worden momenteel geadviseerd. Dat op dergelijke oproepen wordt ingespeeld is voor mij een signaal dat scholen wel degelijk lerende organisaties zijn.

Hoe kunnen we tot een betere leercultuur in Vlaanderen gestimuleerd worden? Ondanks de vele initiatieven die we hebben genomen, zijn we er nog lang niet. Het is duidelijk dat we tijdens onze initiële schoolloopbaan niet alle competenties kunnen verwerven waarmee we in de rest van ons leven aan de slag moeten gaan. De technologische revolutie zorgt ervoor dat we continu zullen moeten blijven leren, en onze competenties moeten versterken, opfrissen, vernieuwen of

uitbreiden. Al zou ik dat 'moeten' liever vervangen zien door 'mogen'. Laten we het net als een kans zien dat we dit levenslang kunnen doen.

We moeten evolueren naar echte dynamische levens- en leerloopbanen, waar leven, werken en leren samengaan. Wie zich niet blijft bijscholen, zal op een bepaald moment uit de boot vallen. En dat kunnen we ons niet permitteren, want we hebben iedereen hard nodig.

We zullen ook proactiever aan de slag moeten op het vlak van vernieuwen en versterken van competenties. Te vaak beginnen we daarover na te denken als het al te laat is, bijvoorbeeld als een onderneming overgaat tot een collectief ontslag, of de deuren sluit en we oplossingen moeten zoeken voor de betrokken werknemers. We hebben het in het recente verleden meegemaakt met het angekondigde collectief ontslag bij Proximus. Ze ontslaan 1.900 werknemers, om ze te vervangen door 1.200 nieuwe werknemers die men moeilijk kan vinden op de arbeidsmarkt. Er werd al expliciet gezegd dat er geen cultuur van leren is in de onderneming. Ik denk dat dat moet veranderen, en dat die cultuur van leren in elke onderneming aanwezig zal moeten zijn, willen we grote breuken vermijden.

Een derde belangrijke beleidsprioriteit is de uitbouw van het systeem van leerloopbaanbegeleiding. Te vaak vinden mensen hun weg niet in het opleidingslandschap. Ik heb het daar ook uitgebreid over gehad met minister Muyters. Ze slagen er niet in om hun leervraag te vertalen naar een opleidingsaanbod, of ze hebben gewoon geen zicht op alle mogelijkheden die er zijn. Via leerloopbaanbegeleiding is het mogelijk om mensen een beter zicht te geven op wat ze al kunnen, wat ze nog moeten bijleren, hoe ze dat kunnen doen en waar ze het meest geschikte aanbod vinden.

Ik stel in mijn omgeving en bij de jongere generatie vast dat mensen zich steeds vroeger in hun loopbaan laten begeleiden. Ze kijken wat ze nog hebben aan potentie, en hoe ze zichzelf kunnen ontplooien. Ik vind dat een uitstekende zaak.

Ik kijk uit naar het overleg met de stakeholders over de uitvoering van de OESO-aanbevelingen. Ik zal ook aan de Vlaamse Onderwijsraad (Vlor) vragen wat de prioriteiten zijn waarmee ze aan de slag willen gaan. Met de sociale partners van de Sociaal-Economische Raad van Vlaanderen (SERV) hebben we ook dergelijke besprekingen gepland.

Vorige week had ik mijn jaarlijks gesprek met de Vlor – jullie waren toen op reis naar Cambridge in Groot-Brittannië. Ik heb het daar ook over de OESO-studie gehad, en ik heb hen gevraagd om daarmee aan de slag te gaan.

De voorzitter: De heer Cordy heeft het woord.

Paul Cordy (N-VA): Ik wil ook mijn waardering voor dat rapport uitspreken. Het is zeer lijk, maar ook zeer goed onderbouwd. Er zit heel veel in waar je als overheid mee aan de slag kunt. Ik moet zeggen dat deze regering inderdaad belangrijke stappen heeft gezet. Ik denk aan de samenwerking tussen minister Crevits en minister Muyters. Dat is echt aan te bevelen; dat is de richting die we moeten volgen. Er zijn de afgelopen jaren hele mooie dingen gedaan.

Een van de knelpunten is volgens mij de veel te beperkte rol die hogescholen en – vooral – universiteiten hierin spelen. Het aanbod dat er is, blijft stiefmoederlijk behandeld worden. De ene instelling doet het al wat beter dan de andere. Voor afstandsonderwijs moeten we nog altijd op een buitenlandse partner rekenen, die dan een aanhangsel vormt en niet echt deel uitmaakt van de doelgerichte politiek van de universiteiten.

Er is een flexibiliseringsdecreet waar we wel eens op sakkeren, omdat het leidt tot een verlenging van de studieloopbaan. Anderzijds heb ik soms de indruk dat

de universiteiten er niet genoeg uit putten wanneer het echt een rol zou moeten spelen, namelijk in het volwassenenonderwijs. Daar is het eigenlijk voor gemaakt. Ze kunnen het gebruiken om leertrajecten aan te bieden waarbij je misschien een deel van een opleiding over een langere termijn spreidt, met meer faciliteiten.

Ik denk dat daar nog een hele lange weg te gaan is, en daarom heb ik nog een bijkomende vraag. Hoe kunnen we dat stimuleren? Hoe kunnen we daar onze universiteiten wakker schudden, zodat ze daar toch eens werk van maken?

De voorzitter: De heer Bogovic heeft het woord.

Franc Bogovic (Open Vld): Jullie hebben ook nog mijn gedichtje tegood. Ik heb eigenlijk twee gedichten waaruit jullie mogen kiezen. Ik wilde daarstraks al tussenkomen, maar toen waren mijn opmerkingen al gegeven. Ik heb een leuk of een tijdsrelevant gedicht. (*Rumoer. Opmerkingen*).

Ik ga beginnen met het leuke gedicht. Het heet 'Balkon', en het komt van Noppelientje; dat vond ik al veelbelovend.

*Ik hou van het leven.
Ik hou van de zon.
Ik open de deuren
en donder van het balkon.*

Dat was het leuke gedicht, en het is ook tijdsrelevant, omdat we hier iemand zitten hebben die van dingen afdondert. (*Rumoer. Gelach*).

Jo De Ro (Open Vld): In tijden van lijstvorming is van een balkon vallen soms een opportuniteit.

Franc Bogovic (Open Vld): Wat de vraag zelf betreft: naar het voorbeeld van onze voorzitter zet ik ook even mijn ander petje op: het petje van adviseur bij strategieën van bedrijven. Wat mij dan opvalt, is dat wij al een aantal jaar bezig zijn met bedrijven te helpen om op een bepaalde manier beter of slimmer te gaan werken. We praten al heel lang over levenslang leren, al van in de tijd van Frank Vandenbroucke. Maar die noodzaak naar levenslang leren begint nu pas pijn te doen, omdat we nu ook zien dat bedrijven op een andere manier beginnen te werken.

We beginnen voorbeelden waarnaar de minister al verwees, bijvoorbeeld Proximus, nu echt te zien. Tijdens de voorbije drie jaar beginnen we die dingen echt te zien. In het buitenland is dit al veel feller te zien. Waarom? Er zijn waarschijnlijk verschillende redenen voor, maar het is een feit dat dit Vlaanderen nu pijn begint te doen.

Het is dan ook nu het moment om met een coherente visie te komen. Er gebeuren absoluut zaken, maar die blijven nog binnen een bepaald domein. Het blijft bijvoorbeeld binnen het domein Werk met initiatieven richting educatief verlof, bijscholing binnen het bedrijf zelf of binnen het domein Onderwijs aan de aanbodzijde. We hebben nood aan een meer coherente visie.

We kunnen blijven pleiten voor levenslang leren. Ik hoor bepaalde ballonnetjes in het onderwijs opgaan over bijvoorbeeld een soort contract of abonnement aan een universiteit om om de zoveel tijd bijgeschoold te worden. Dat zijn interessante initiatieven.

Maar als ik dat andere hoedje even ophoud, dan merk ik dat bepaalde basisskills echt nodig zijn. Als men praat over die 1900 jobs die geschrapt en vervangen

zullen worden door 1200 andere, dan gaat dat heel vaak over nieuwe manieren om dingen te doen, bijvoorbeeld een nieuwe manier van marketing. Marketing gebeurde vroeger via akkoorden met agentschappen, maar dat gebeurt tegenwoordig digitaal. Dat is een nieuwe manier van zakendoen. Het valt op dat het doorgaans om dergelijke dingen gaat, namelijk dat het digitale veel actiever in ons werk zit.

Er is een coherente visie nodig omtrent minimale zaken die binnen Werk en Onderwijs nodig zijn voor levenslang leren, om ervoor te zorgen dat we de huidige problemen kunnen ondervangen, met daarnaast een uitgebreidere visie over hoe dit precies vorm moet krijgen. Dit wordt echt dringend.

De voorzitter: Minister Crevits heeft het woord.

Minister Hilde Crevits: Ik ben het eens met de gemaakte opmerkingen. Mijnheer Cordy, u sluit naadloos aan bij de oproepen die ik zelf heb gedaan op het OESO-evenement, zeker als het gaat richting hogescholen en universiteiten. Ze kunnen dit aanbod zelf ook doen en er mag een prijs voor worden gevraagd, maar er is momenteel te weinig. Ik denk dat ze zich daar snel op zullen organiseren.

Mijnheer Bogovic, u hebt ook een punt. Het is hoog tijd. U moet de resultaten in de OESO-studie eens bekijken over motivatie en goesting van mensen om flexibel te zijn. Dat is heel speciaal en heeft te maken met een assertiviteit die al heel lang een beetje is verwaarloosd. Gelet op de arbeidskrapte en met dit onderzoek in de hand, kunnen we nu wel de juiste initiatieven nemen. Ik zal daar ook het nodige voor doen.

Ik heb tot slot nog een gedichtje van Loes, die geen tussenkomst heeft gepland. Ik zal het dus voordragen in haar naam.

*Verdriet is drie sokken
een te weinig
of een te veel
en altijd ergens
één
helemaal alleen*

Triestig, he?

De voorzitter: De heer Cordy heeft het woord.

Paul Cordy (N-VA): Ik ben blij dat we dezelfde visie delen op het gebied van levenslang leren. Ik kijk ook uit naar de gemeenschappelijke commissie, want die zal heel nuttig zijn.

Omscholen, bijscholen en bijleren zullen we van jongs af aan moeten meegeven. Het is een cultuuromslag die we zullen moeten maken. Die is niet evident, maar wel nodig.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.